

РОЗДІЛ III. ПРОБЛЕМИ ПОРІВНЯЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ

УДК 378:631 (410)

Юлія Лущик

Сумський національний аграрний університет

ORCID ID 0000-0003-4306-1949

DOI 10.24139/2312-5993/2017.03/274-284

ПРОВІДНІ КОМПОНЕНТИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ АГРАРІЇВ У ВНЗ ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ

У статті розглянуто засади професійної підготовки майбутніх аграріїв у вищих навчальних закладах Великої Британії. Метою даної статті є визначення провідних компонентів професійної підготовки майбутніх аграріїв у Великій Британії. У результаті дослідження в роботі згідно з поставленими завданнями розкрито чинники, що впливають на формулювання навчально-методичного інструментарію професійної підготовки майбутніх аграріїв; описано особливості мети, завдань і змісту підготовки майбутніх аграріїв у ВНЗ Великої Британії; з'ясовано, що тематичне наповнення навчальних програм відбувається відповідно до групування за напрямками, пов'язаними з галузями аграрного виробництва, прикладними науками, з вивченням сільських територій, а також споживчими науками. Підкреслюються педагогічні здобутки Великої Британії в підготовці майбутніх аграріїв, а саме: інтегративність навчальних програм, постійне оновлення змісту, дотримання принципу випереджального навчання, відповідність вимогам працедавців і потребам молоді.

Ключові слова: професійна підготовка, майбутній аграрій, аграрна освіта, вищий навчальний заклад, Велика Британія.

Постановка проблеми. Загальновідомо, що провідну роль у розвитку будь-якої країни відіграє рівень фахової підготовки членів суспільства. Безперечно, агропромисловий комплекс нашої держави має значний потенціал для забезпечення соціально-економічного зростання всієї країни, проте його можливості використовуються не в повному обсязі. Отже, Україні потрібні фахівці-аграрії, адаптовані до сучасних реалій, зокрема, внутрішньої й зовнішньої конкуренції, як на ринку праці, так і у виробництві, торгівлі, наукових дослідженнях тощо, які зможуть удосконалити й оновити існуючу модель ведення сільського господарства. Подолання наявних проблем можливе шляхом упровадження у вітчизняну теорію й практику підготовки майбутніх аграріїв передового досвіду провідних країн світу в цій галузі. Тому в наш час є актуальним вивчення специфіки професійної підготовки майбутніх аграріїв у вищих навчальних закладах інших країн.

Значний інтерес викликає Велика Британія як одна з передових країн світу з високорозвиненим агропромисловим комплексом. Її провідна позиція в цій галузі обумовлюється, зокрема, й цінним педагогічним досвідом [4], а також постійним пошуком і введенням у дію новітніх стратегій щодо підготовки майбутніх аграріїв. Ураховуючи викладене вище,

вважаємо актуальним, доцільним і корисним досліджувати підготовку майбутніх аграріїв у цій країні й упроваджувати позитивні здобутки [3]. Це, у свою чергу, допоможе у формуванні й забезпеченні в українських ВНЗ високих стандартів якості підготовки майбутніх аграріїв, які мають модернізувати вітчизняне сільське господарство, використовувати й розвивати його потенціал у широкому контексті заради соціально-економічного розвитку як всієї держави, так і окремої людини.

Аналіз актуальних досліджень. Різні аспекти аграрної освіти у Великій Британії проаналізовані в працях Н. Журавської [1], С. Заскалети [2] та ін. Але не вирішеними раніше залишаються питання аналізу навчально-методичного інструментарію професійної підготовки майбутніх аграріїв у вищих навчальних закладах Великої Британії, а саме: мети, завдань і змісту.

Метою даної статті є визначення провідних компонентів професійної підготовки майбутніх аграріїв у Великій Британії. Завдання: 1) виявити основні чинники, що впливають на визначення провідних компонентів професійної підготовки майбутніх аграріїв у Великій Британії; 2) визначити особливості мети, завдань і змісту професійної підготовки майбутніх аграріїв у ВНЗ Великої Британії.

Під час підготовки статті були використані різні **методи дослідження**. Зокрема, у процесі вивчення педагогічної, методичної літератури, яка висвітлює окреслену проблему; нормативно-правових документів, що упорядковують професійну підготовку майбутніх аграріїв у вищих навчальних закладах Великої Британії, застосовувалися методи аналізу, синтезу, порівняння. Використання системно-структурного методу дало змогу систематизувати теоретичні знання й визначити як чинники, що обумовлюють формулювання провідних компонентів професійної підготовки фахівців аграрного профілю, так і особливості методичного інструментарію: мети, завдань і змісту професійної підготовки майбутніх аграріїв у Великій Британії.

Виклад основного матеріалу. Навчально-методичний інструментарій професійної підготовки майбутніх аграріїв у вищих навчальних закладах Великої Британії обумовлюється певними чинниками. Почнемо з такого чинника, як загальний розвиток сільського господарства країни. Підприємства агропромислового сектору Великої Британії сприяють покращенню якості життя, позитивно впливають на добробут і здоров'я населення, забезпечення якості продовольства, створюють умови для оздоровлення й відпочинку, збагачують сільське довкілля й міські території зеленим простором та захищають природний спадок [12]. Водночас, варто зауважити, що агропродовольча галузь країни достатньо диверсифікована й до її складу входять понад 200000 фермерських холдингів та 6900 харчових переробних компаній, задіяних на різних етапах виробництва продуктів харчування в ланцюгу «від ферми до виделки» («from farm to fork»), розподілених між відповідними субсекторами. Узагалі, потенційно

виділяється 19 різних, досить широких галузей у цьому ланцюгу, кожна з яких вимагає власних знань і вмінь [5].

Отже, беручи до уваги викладене вище, у британській педагогічній науці аграрна освіта розглядається з погляду навчальних програм у ВНЗ, що готують студентів до кар'єри у виробництві, сільському господарстві, садівництві, механізації сільського господарства, агробізнесі й суміжних галузях [11, 14].

Ще один чинник, що обумовлює провідні компоненти аграрної освіти, визначає, що вона охоплює вивчення прикладних наук (наприклад, біології, хімії, фізики тощо) та принципів управління аграрним бізнесом. Крім того, сільськогосподарська освіта зосереджується на вивченні садівництва, лісівництва, охороні природи й раціональному природокористуванні, природних ресурсах, виробництві сільськогосподарської продукції та її переробці, механізації, продажах та обслуговуванні, економіці, маркетингу й розвиткові лідерства в цих галузях [0].

Разом із тим зазначимо, що професійна підготовка майбутніх аграріїв у Великій Британії здійснюється в закладах подальшої освіти (further education colleges (FECs)), монотехнічних/галузових (monotechnics) навчальних закладах, до яких відносяться Коледж університету Харпер-Адамс (Harper Adams University College), Королівський сільськогосподарський університет (Royal Agricultural University) і Рітл коледж (Writtle College), та факультети провідних університетів. За оцінками Ради з фінансування освіти Великої Британії (Higher Education Funding Council for England / HEFCE) 20 % від загальної кількості фахівців для галузі готується зазначеними вище трьома профільними закладами, 40 % – відповідними факультетами різних університетів. І хоча коледжі подальшої освіти є важливими провайдерами сільськогосподарської освіти й охоплюють щонайменше 40 % студентів та мають особливе значення для місцевих територій як у галузі залучення студентів, так і для зв'язків з аграрним бізнесом [8], а також відіграють важливу роль у забезпеченні агропромислового комплексу країни фахівцями, вони не можуть повною мірою забезпечити потреби й вимоги ринку, працедавців, галузь сучасного сільського господарства у цілому. Оскільки сільське господарство стає все більш технологічним і охоплює все ширші аспекти агро-продовольчого виробництва й суміжних сфер, зростає попит на фахівців із вищою аграрною освітою, які володіють уміннями високого рівня [5; 8; 12].

До речі, під уміннями високого рівня в межах агропродовольчого сектора маються на увазі ті, що надають особам можливість розуміти й використовувати фахові знання й нові напрацювання і набуваються після опанування програм IV рівня й вище, а також засвідчуються дипломами про вищу освіту (higher diplomas), ступенями бакалавра (first degrees) та кваліфікаціями післядипломної освіти (postgraduate qualifications) –

магістра, доктора наук (проте, останні вже розглядаються як найвищі фахові вміння (very high-level specialist skills) [5].

Отже, перераховані чинники впливають на формулювання провідних компонентів професійної підготовки майбутніх аграріїв. З огляду на це, під метою підготовки майбутніх аграріїв у вищій освіті Великої Британії розуміється формування, розвиток і застосування на практиці широкого обсягу знань і вмінь, які вивчаються в межах низки дисциплін у галузі сільського господарства з урахуванням таких факторів, як: кліматичні зміни, сталість, вимоги до виробництва продуктів харчування. За британською традицією дидактика навчання фахівців спрямовується, здебільшого, на знання й уміння [10].

Завдання підготовки майбутніх аграріїв у вищих навчальних закладах Великої Британії полягають, по-перше, у розширенні меж знань та сприянні розвитку вмінь студентів стосовно значимості сільського господарства в глобальному сенсі й національного суспільства зокрема, через застосування наукових та підприємницьких принципів, а також стратегій розв'язання проблем. По-друге, у розвитку знань і вмінь щодо взаємозалежності й зв'язку між галуззю сільського господарства та іншими важливими видами підприємницької діяльності, тісно пов'язаних із загальною економічною та соціальною структурою суспільства, держави, нації та світу. По-третє, у розвитку здатності скористатися досягненнями в науці та технологіях при вирішенні проблем у харчовій промисловості, проблем довкілля тощо; по-четверте, у поглибленні загально важливих життєвих умінь.

Суб'єктами аграрної освіти виступають викладачі, студенти, адміністрація вищих навчальних закладів. Важливим провідним компонентом професійної підготовки майбутніх аграріїв є зміст.

Як відомо, процес професійної підготовки фахівців не є замкнутою системою. Оскільки він залежить від багатьох чинників, то доцільно звернути увагу на варіативність змісту аграрної освіти, що полягає в можливості своєчасного й оперативного введення в навчальний матеріал нових актуальних відомостей, пов'язаних зі змінами, які відбулися за певний проміжок часу в науці, що вивчається, і в соціально-економічних відносинах (адаптація змісту до виробництва). Варто також звернути увагу на адаптацію змісту до певного контингенту студентів (адаптація до особистості); на можливість побудови навчального процесу з орієнтацією на вищий ступінь професійної освіти тощо.

Безперечно, на зміст сучасної вищої аграрної освіти вплинули нормативні документи, що регулюють як функціонування сучасного агро-продовольчого комплексу Великої Британії, так і підготовку фахівців для сільського господарства у ВНЗ, зокрема «Високорівневі вміння для харчової промисловості» (High-level Skills for Food) [5]; «Перегляд забезпечення сільськогосподарських предметів» (Review of provision for

land-based subjects) [8]; «Оцінка вмінь у сфері навколишнього середовища та галузей, пов'язаних із землею в Об'єднаному королівстві. Оновлення. Весна 2014» (The UK Land-based and Environmental Sector Skills Assessment. Update. Spring 2014) [12]; «Вихідні положення академічних стандартів щодо сільського господарства, садівництва, лісівництва, наук про продовольство й харчування, наук про споживача» (Subject Benchmark Statement. Agriculture, Horticulture, Forestry, Food, Nutrition and Consumer Sciences) [10] тощо.

Зміст вищої аграрної освіти впливає з її основної функції – долучити студентів до системи наукових знань про сільське господарство як складної й багатопрофільної галузі сучасності. Зміст аграрної освіти включає поглиблене ознайомлення з науковими знаннями, уміннями, досвідом практичної та інтелектуальної діяльності в даній галузі; прищеплення спеціальних практичних умінь і навичок; формування психологічних і моральних якостей особистості, важливих для роботи в сільському господарстві, що в цілому сприяє задоволенню потреб становлення й удосконалення особистості як працівника – учасника професійної сфери і як людини – члена суспільства.

Оскільки сучасне сільське господарство – складна і багатогранна система, то й сільськогосподарська освіта та підготовка майбутніх аграріїв відповідно досить диверсифікована. Студенти обирають, а вищі навчальні заклади пропонують як фахові програми, що напряму мають за мету працевлаштування й фах у первинному секторі, так і екологічні програми, програми з продовольства й харчування, біотехнології, геоінформатики, споживання, агроменеджменту, бізнес-управління, економіки, соціології, здоров'я й комунікацій. Наразі вища сільськогосподарська освіта значно розширила свої межі, і цей процес продовжується [7, 224].

Підтвердженням такої риси сучасної вищої аграрної освіти у Великій Британії є, наприклад, той факт, що Королівський сільськогосподарський університет пропонує близько 20 напрямів підготовки, що завершуються присудженням ступеня бакалавра. Серед них є цілком традиційні в підготовці майбутніх аграріїв, наприклад, сільське господарство (Agriculture), аграрний менеджмент (Agricultural Management), прикладне конярство й бізнес (Applied Equine Science and Business), розведення й утримання коней (Bloodstock and Performance Horse Management) тощо.

Також пропонуються й досить альтернативні, зокрема, археологія та управління спадщиною (Archaeology and Heritage Management), археологія й захист історичних ландшафтів (Archaeology and Historic Landscape Conservation), охорона дикої природи у Великій Британії (British Wildlife Conservation), охорона довкілля й управління спадщиною (Environmental Conservation and Heritage Management), виробництво продуктів харчування й управління постачанням (Food Production and Supply Management). До того ж

існують і напрями з вивчення ринку нерухомості (Real Estate, Real Estate Valuation) чи управління сільськими територіями (Rural Land Management), чи напрями підготовки, закцентовані на вивченні міжнародного досвіду, у тому числі міжнародний бізнес-менеджмент (International Business Management), міжнародний бізнес-менеджмент у галузі продуктів харчування й агробізнесу (International Business Management (Food and Agribusiness)), міжнародне конярство й аграрний бізнес-менеджмент (International Equine and Agricultural Business Management) тощо [9].

Як показує вивчення аутентичної нормативної документації, британська сільськогосподарська освіта орієнтована на підготовку широкого спектру фахівців, зокрема, фермерів/виробників, переробників, надавачів послуг у галузі продовольства, роздрібних торговців, консультантів і високопосадовців, відповідальних за прийняття рішень з метою вдосконалення практичної діяльності й розвитку нової аграрної продукції, хоча структура, потреби, обсяги та сфери відповідальності цих фахівців є різними [5].

Принципово важливим для нашого дослідження є те, що галузі застосування знань і вмій для певної царини діяльності часто розглядаються навчальними провайдерами, інституціями вищої освіти з погляду академічних дисциплін, у яких ці знання й уміння викладаються [5]. Проте, обсяг навчальних предметів, які охоплює аграрна освіта, насправді, дуже широкий. Навіть у британських нормативних документах зазначається, що не існує загально прийнятого визначення, що саме складають сільськогосподарські предмети, хоча визнається, що основним ресурсом виробництва є земля.

Деякі підходи наголошують на традиційному розумінні, тобто на тих навчальних предметах, що зосереджуються на сільськогосподарському й харчовому секторах, де земля є ресурсом виробництва; інші – переміщують акцент на важливість землі в задоволенні соціальних, економічних та екологічних потреб – і це, таким чином, розширює межі суміжних предметів. Сучасні дослідники дотримуються прагматичного підходу й намагаються об'єднати навчальні предмети, що стосуються обох поглядів [12].

У цьому контексті зміст підготовки майбутніх аграріїв, зокрема бакалаврів, у Великій Британії пов'язаний із таким нормативним документом, як «Вихідні положення (benchmark – бенчмарк) академічних стандартів щодо сільського господарства, садівництва, лісівництва, наук про продовольство й харчування, наук про споживача» (Subject Benchmark Statement. Setting and maintaining academic standards: Agriculture, Horticulture, Forestry, Food, Nutrition and Consumer Sciences) [10] (надалі «Положення»), на якому ми вважаємо доцільним зупинитися більш детально.

Отже, «Положення» дають академічній спільноті Великої Британії можливість описати сутність і характеристику навчальних програм із визначених у назві змістових напрямів підготовки майбутніх аграріїв і

передбачити очікувані результати для випускників закладів вищої освіти з груп дисциплін, а саме, що вони мають знати, робити й розуміти наприкінці навчання [10].

Іншими словами, «Положення» розроблені для присвоєння ступенів бакалавра у сфері сільського господарства, садівництва, лісівництва, наук про продовольство й харчування, наук про споживача відповідно до «Стандартів для кваліфікацій вищої освіти в Об'єднаному королівстві» (The Frameworks for Higher Education Qualifications of UK) [10].

Підкреслимо, що зміст підготовки майбутніх аграріїв-бакалаврів на одержання ступеня з відзнакою було оновлено в 2016 р. з урахуванням останніх тенденцій розвитку аграрної галузі, а також розвитку британської вищої освіти в цілому. До чинників, які обумовили перегляд змісту, належать, наприклад, такі, як: розуміння впливів, що можуть мати кліматичні зміни на наземні екосистеми, й користь, яку люди отримують від використання цих екосистем; важливість харчування в контексті аграрного виробництва й продовольчої безпеки.

Разом із тим, зміст підготовки майбутніх аграріїв базується на програмах навчальних предметів, згрупованих відповідно до сутності й обсягів знань. Ці програми розподіляються на чотири основні групи:

- навчальні програми, пов'язані з галузями виробництва на основі землі;
- навчальні програми, пов'язані з прикладними науками;
- навчальні програми, пов'язані з вивченням сільських територій і суміжними науками;
- навчальні програми, пов'язані зі споживчими науками.

Кожна предметна група охоплює різні сторони навчання, пов'язані з тваринами, рослинами, роздрібним продажем споживчих товарів і послуг, проте всі навчальні предмети стосуються взаємодії споживачів із виробниками, надавачами послуг та іншими учасниками. Важливими аспектами вивчення аграрних дисциплін є увага до проблем сталого й безпечного виробництва, споживання й розвитку через те, що нестача природних ресурсів впливає на здоров'я та утримання різноманітних тварин, здоров'я і добробут людства в глобальних масштабах, що надає великого значення ставленню й поведінці споживача. Разом із тим, багато сучасних навчальних програм стосується особливостей використання біосфери людиною, її ролі у процесі раціонального використання природних ресурсів тощо.

Варто звернути увагу на таку особливість підготовки майбутніх аграріїв у вищій освіті Великої Британії, як те, що згадані чотири групи навчальних програм підготовки не обов'язково всі викладаються вищими навчальними закладами. Окремі освітні провайдери можуть зосереджуватися, мати державне й міжнародне визнання та спеціалізацію

у викладанні й дослідженні в цих предметних напрямках, так само як і вибраних і споріднених предметах.

Однак, зазначений вище підхід до групування навчальних предметів забезпечує визначення загального ядра основних напрямів професійної підготовки майбутніх аграріїв. Програми з кожного напрямку забезпечують академічне й детальне вивчення суттєво важливого навчального матеріалу, необхідного як для подальшого працевлаштування, так і для того, щоб бути активним і корисним членом суспільства в цілому. Безумовно, важливою загальною рисою цих навчальних програм є те, що вони спрямовані на опанування прикладних академічних дисциплін, часто залучаючи вивчення більше ніж одного предмета й нерідко інтегруючи аспекти хімічних, біологічних, економічних і соціальних наук. Крім того, багато навчальних програм передбачають період виробничої практики (work placement).

Таким чином, різноманітність навчальних програм підготовки майбутніх аграріїв і обсяг міждисциплінарної роботи, з одного боку, дозволяють майбутнім фахівцям обирати ті, що акцентують увагу саме на їхніх потребах і прагненнях; з іншого, – надають можливість закладам вищої освіти своєчасно реагувати на потреби аграрної галузі, забезпечуючи актуальну модернізацію професійної підготовки кадрів для сільського господарства.

Висновки та перспективи подальших наукових розвідок. Узагальнення викладеного вище дає підстави стверджувати, що формування й реалізація мети, завдань і змісту підготовки майбутніх аграріїв у вищій освіті Великої Британії є складним і багатоаспектним процесом взаємодії усіх зацікавлених сторін, як на рівні уряду, так і представників галузевих рад, роботодавців, академічної спільноти, освітніх провайдерів, майбутніх фахівців та ін. На цей процес, зокрема, впливають такі чинники, як: сучасний стан сільського господарства, вимоги роботодавців, об'єктивні й суб'єктивні очікування молоді, яка обирає майбутній аграрний фах, бачення проблеми підготовки майбутніх аграріїв академічною спільнотою як у національному, так і в міжнародному контексті тощо.

У комплексній взаємодії забезпечується гнучкість та інтегративність підготовки майбутніх аграріїв, визначає тематичне наповнення навчальних курсів за кожною предметною галуззю. Зміст підготовки майбутніх аграріїв у вищих навчальних закладах Великої Британії регулярно оновлюється, щоб забезпечувати дотримання принципу випереджального навчання, готуючи фахівців, які володіють найостаннішими знаннями як у сфері фундаментальних наук, так і в сфері технологічного розвитку галузей агропромислового сектора. Не залишаються без уваги аспекти відповідальності майбутнього фахівця-аграрія перед природою й суспільством.

Перспективним дослідженням вважаємо питання модернізації аграрної освіти в Україні з урахуванням досвіду Великої Британії в контексті

оновлення мети, завдань і змісту підготовки майбутніх аграріїв відповідно до сучасних вимог національної й світової освіти.

ЛІТЕРАТУРА

1. Журавська Н. Реформування підходів у відборі змісту аграрної вищої освіти країн Європейського союзу: порівняльний аспект [Електронний ресурс] / Н. Журавська // Освіта дорослих : теорія, досвід, перспективи. – 2009. – Вип. 1. – С. 193–204. – Режим доступу :

http://nbuv.gov.ua/UJRN/OD_2009_1_26

2. Заскалета С. Г. Тенденції професійної підготовки фахівців аграрної галузі в країнах Європейського союзу : дис. ... докт. пед. наук : спец. 13.00.04 Теорія і методика професійної освіти : С. Г. Заскалета. – Київ, 2015 – 510 с.

3. Лущик Ю. М. Підготовка майбутніх аграріїв у контексті професійної освіти Великої Британії / Ю. М. Лущик // Гуманітарний вісник ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди». – Додаток 2 до Вип. 36 : Тематичний випуск «Проблеми емпіричних досліджень у психології». – Вип. 13. – К. : Гнозис, 2016. – С. 354–362.

4. Лущик Ю. М. Становлення аграрної освіти Великої Британії / Ю. М. Лущик // Гуманітарний вісник ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди». – Додаток 3 до Вип. 36, Том II (18) : Тематичний випуск «Міжнародні Челпанівські психолого-педагогічні читання». – К. : Гнозис, 2016. – С. 335–344.

5. High-level Skills for Food. Higher Education Funding Council for England (HEFCE) [Електронний ресурс]. – Режим доступу :

https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/283195/10-929-high-level-skills-for-food.pdf

6. International encyclopedia of education. Third edition / Editors-in-chief P. Peterson, E. Baker, B. McGaw. – Oxford, UK : Elsevier, 2010. – 6957 p.

7. Mulder M. Agriculture / M. Mulder // Handbook of Technical and Vocational Education and Training Research. – Dordrecht : Springer Netherlands, 2009. – P. 221–226.

8. Review of provision for land-based subjects. Higher Education Funding Council for England (HEFCE) [Електронний ресурс]. – Режим доступу :

<http://www.sqw.co.uk/files/6713/8712/1320/111.pdf>

9. Royal Agricultural University, Cirencester [Електронний ресурс]. – Режим доступу :

<https://www.rau.ac.uk/>

10. Subject Benchmark Statement. Agriculture, Horticulture, Forestry, Food, Nutrition and Consumer Sciences [Електронний ресурс]. – 2016. – Режим доступу :

<http://www.qaa.ac.uk/en/Publications/Documents/SBS-Agriculture-Horticulture-Forestry-Food-Nutrition-Consumer-Sciences-16.pdf>

11. The Greenwood dictionary of education / ed. by J. W. Collins III, N. P. O'Brien. – Westport, Connecticut – London : Greenwood Press, 2003. – 444 p.

12. The UK Land-based and Environmental Sector Skills Assessment. Update Spring 2014 [Електронний ресурс]. – Режим доступу :

https://www.lantra.co.uk/sites/default/files/The-UK-Land-based-and-Environmental-Sector_Skills-Assessment-Update-Spring-2014_0.pdf

REFERENCES

1. Zhuravska, N. (2009). Reformuvannia pidkhodiv u vidbori zmistu ahrarnoi vyshchoi osvity krain Yevropeiskoho soiuzu: porivnialnyi aspekt [Reformation of approaches at a choice of the content of agrarian higher education of the countries of EU: comparative aspect]. *Osvita doroslykh: teoriia, dosvid, perspektyvy*, 1, 193–204. Retrieved from: http://nbuv.gov.ua/UJRN/OD_2009_1_26.
2. Zaskalieta, S. H. (2015). *Tendentsii profesiinoi pidhotovky fakhivtsiv ahrarnoi haluzi v krainakh Yevropeiskoho soiuzu*. [Tendencies of professional training of specialists of agricultural branch in the countries of EU (Thesis for a Doctoral degree in Pedagogy)].
3. Lushchuk, Yu. M. (2016). Pidhotovka maibutnikh ahrariiv u konteksti profesiinoi osvity Velykoi Brytanii [Training of the future agrarians in the context of professional education in Great Britain]. *Humanitarnyi visnyk DVNZ «Pereiaslav-Khmelnitskyi derzhavnyi pedahohichnyi universytet imeni Hryhoriia Skovorody»*. Dodatok 2 do Vyp. 36: Tematychnyi vypusk «Problemy empyrychnykh doslidzhen u psykhologii», Vypusk 13, 354 – 362. K.: Hnozys.
4. Lushchuk, Yu. M. (2016). Stanovlennia ahrarnoi osvity Velykoi Brytanii [Development of agricultural education in Great Britain]. *Humanitarnyi visnyk DVNZ «Pereiaslav-Khmelnitskyi derzhavnyi pedahohichnyi universytet imeni Hryhoriia Skovorody»*. – Dodatok 3 do Vyp. 36, Tom II (18): Tematychnyi vypusk «Mizhnarodni Chelpanivski psykhologo-pedahohichni chytannia», 335–344. K.: Hnozys.
5. *High-level Skills for Food*. Higher Education Funding Council for England (HEFCE). Retrieved from: https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/283195/10-929-high-level-skills-for-food.pdf
6. Peterson, P., Baker, E., McGaw, B. (Eds.) (2010). *International encyclopedia of education*. Third edition. Oxford, UK: Elsevier.
7. Mulder, M. (2009). Agriculture. *Handbook of Technical and Vocational Education and Training Research*, (pp. 221–226). Dordrecht: Springer Netherlands.
8. *Review of provision for land-based subjects*. Higher Education Funding Council for England (HEFCE). Retrieved from: <http://www.sqw.co.uk/files/6713/8712/1320/111.pdf>
9. Royal Agricultural University, Cirencester. Retrieved from: <https://www.rau.ac.uk/>
10. *Subject Benchmark Statement. Agriculture, Horticulture, Forestry, Food, Nutrition and Consumer Sciences*. (2016). Retrieved from: <http://www.qaa.ac.uk/en/Publications/Documents/SBS-Agriculture-Horticulture-Forestry-Food-Nutrition-Consumer-Sciences-16.pdf>
11. Collins III, J. W., O'Brien, N. P. (Eds.) (2003). *The Greenwood dictionary of education*. Westport, Connecticut. London: Greenwood Press.
12. *The UK Land-based and Environmental Sector Skills Assessment. Update Spring 2014*. Retrieved from: https://www.lantra.co.uk/sites/default/files/The-UK-Land-based-and-Environmental-Sector_-_Skills-Assessment-Update-Spring-2014_0.pdf

РЕЗЮМЕ

Лущик Юлия. Основные компоненты профессиональной подготовки будущих аграриев в вузах Великобритании.

В статье рассматриваются основы профессиональной подготовки будущих аграриев в высших учебных заведениях Великобритании. Целью данной статьи является определение основных компонентов профессиональной подготовки будущих аграриев в Великобритании. В результате исследования в работе согласно поставленным задачам раскрыты факторы, влияющие на формулирование учебно-методического инструментария профессиональной подготовки будущих аграриев;

описаны особенности цели, задач и содержания подготовки будущих аграриев в вузах Великобритании; установлено, что тематическое наполнение учебных программ происходит в соответствии с группированием по направлениям, связанным с отраслями аграрного производства, прикладными науками, с изучением сельских территорий, а также потребительскими науками. Подчеркиваются педагогические достижения Великобритании в подготовке будущих аграриев, а именно: интегративность учебных программ, постоянное обновление содержания, соблюдение принципа опережающего обучения, соответствие требованиям работодателей и потребностям молодежи.

Ключевые слова: профессиональная подготовка, будущий аграрий, аграрное образование, высшее учебное заведение, Великобритания.

SUMMARY

Lushchuk Yuliia. Principal components of professional training of the future agrarians in higher education institutions of Great Britain.

The article deals with basics of professional training of the future agrarians in higher education institutions of Great Britain. The aim of the article is to identify the principal components of professional training of the future agrarians in Great Britain. The goals of the article are to highlight the principle backgrounds influencing formulation of the purpose, tasks and content of professional training of the future agrarians in Great Britain as well as to analyze notion, nature and extent of training future agrarians in higher education of Great Britain. Training future agrarians in higher education refers to bachelor's degrees in Agriculture, Horticulture, Forestry, Food, Nutrition and Consumer Sciences. Agricultural education is identified as programs that prepare students for careers in production, agriculture, horticulture, agricultural mechanics, agribusiness, and emerging agricultural fields. Professional training of the future agrarians is provided by further education colleges (FECs), monotechnics (Harper Adams University College, Royal Agricultural University and Writtle College) and university departments. There is growing demand for high-level skills in the agri-food sectors in Great Britain. The term "high-level skills" is used to cover skills at Level 4 and above, that is, first degrees, higher diplomas and postgraduate qualifications. Modern agricultural programs in higher education institutions in Great Britain cover the subject areas of the land-based and agri-food industries and professions, related applied and social sciences, rural studies, and consumer sciences and studies. As a result of the research we have come to the conclusion that each subject area encompasses various aspects of production chains involving animals, crops and retail of consumer goods and services. Besides they involve consumer interactions with producers, service providers and other stakeholders. Sustainable and secure production, consumption and development are important aspects of the future agrarians' training. Agricultural programmes in GB provide academically rigorous study of relevance of material that is applicable in the work of world and society. Many programmes are concerned with aspects of human use of the biosphere, as well as moral liability for adequate usage of natural resources. So the experience is useful for Ukraine.

Key words: professional training, future agrarians, agricultural education, higher education institutions, Great Britain.

ПІДГОТОВКА ВІЙСЬКОВИХ ФАХІВЦІВ У ПРОВІДНИХ КРАЇНАХ СВІТУ: ОСНОВОПОЛОЖНІ ЗАСАДИ ТА ТЕНДЕНЦІЇ

У статті військова освіта вперше розглядається як важлива складова забезпечення національних інтересів і національної безпеки провідних країн світу, обґрунтовуються її цілі, закономірності, принципи, визначаються інфраструктура, структура та зміст військової освіти, організаційно-методичні засади та основні домінанти підготовки військових фахівців, загальні тенденції розвитку національних військових освітніх систем.

Ключові слова: військова освіта, національна безпека, національні інтереси, система, управління, тенденції, закономірності, принципи, інноваційні технології.

Постановка проблеми. Військова освіта, як інституційна структурна складова незалежних, суверенних держав, є однією з ключових ланок, які визначають стан, боєздатність та основи стабільного, поступального розвитку їх військової організації. Вона забезпечує якість підготовки військових фахівців відповідно до сучасних вимог, миротворчих, антитерористичних дій, сприяє відтворенню кадрового потенціалу збройних сил, зміцненню обороноздатності держави. У контексті викладеного заходи з підвищення ефективності функціонування системи військової освіти в Україні потребують інноваційних підходів, забезпечення якості освіти та її відповідності світовим стандартам на основі нових поглядів щодо системного формування змісту підготовки фахівців, реального впровадження інформаційно-комунікаційних, кредитно-модульних технологій навчання, відповідних переліків напрямів і спеціальностей, освітньо-кваліфікаційних характеристик і освітньо-професійних програм з підготовки військових фахівців, моделей галузевих і відомчих стандартів військової освіти фахівців оперативно-стратегічного, оперативно-тактичного й тактичного рівнів, створення дієвої системи здобуття та підвищення рівня їх кваліфікації протягом усього життя. Виходячи з цього, особливої актуальності набуває доцільність поглиблення й розширення наукового супроводження розвитку військової освіти в Україні, узагальнення, систематизації, осмислення і впровадження позитивного досвіду становлення та розвитку військової освіти в провідних країнах світу.

Аналіз актуальних досліджень. Освіта провідних країн світу нагромадила значний позитивний досвід. Його творче вивчення й узагальнення, критичний аналіз у сучасних умовах могли би, безперечно, сприяти подальшому зростанню ефективності військово-професійної освіти